

Eraginez

Kirmen Uribek **BERRIAko NYeko munduak** podcastean erabaki politikoen eraginei buruz argitaratutako audio bat entzungo dugu.

Sekuentzia honetan, hau egin dezakezu:

- Une/toki bat deskribatu.
- Entzundakoari buruzko galderen erantzun zuzenak hautatu.
- Modua adierazteko zenbait partikula aztertu eta erabili.
- Modua adierazita, kexa-gutuna idatzi.

Adimen artifizialak sortutako irudia

BAKARKA

Entzun aurretik

1. Zer toki da?

Ariketa hau etxean egin dezakezu. Testua entzun aurretik, idatzi iruzkin bat foroan, eta bertan toki bat deskribatu 5-6 esalditan: adierazi nolakoa den, nola dagoen bertan jendea, zer egiten ari den... Irakurri kideen deskribapenak, eta, iruzkinei erantzunda, saiatu zer tokiri buruz ari diren asmatzen.

Aztertu mezuak eta eman feedbacka ikaskideei, eta esan asmatu duten ala ez.

BAKARKA

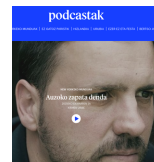
Entzun bitartean

2. Zer dio Kirmen Uribek?

Ariketa hau etxean egin dezakezu. Entzun Kirmen Uribek egindako gogoeta, eta aukeratu erantzun zuzenak.

Denon bizitza

Adimen artifizialak sortutako irudia

1. Zergatik erabaki zuten protagonistek aireportuko jatetxe batean sartzea?

- a) Hegazkina hartzeko ordua hurbil zegoela ikusi zutelako eta gose zirelako.
- b) Segurtasun-neurriak gainditutakoan konturatu zirelako denbora sobera zutela.
- c) Estatu Batuetako janari tipikoaz eta kirol-giroaz gozatzeko gogoaz zutelako.

2. Zer iruditu zitzaion deigarria jatetxera iritsi zirenean?

- a) Sukaldean zein barran ia langilerik ez egotea.
- b) Kanpoan itxaron beharra, barrualdean leku libre asko egon arren.
- c) Bezeroak barran eserita eta telebistari begira egotea.

3. Zer esan zien zerbitzariak?

- a) Ezin zirela sartu jabeak ez zuelako langile kanpotarrik kontratatu nahi izan.
- b) Langile faltaren ardura bere gain hartu ordez, errua egoera politikoari egotzi zion.
- c) Hainbat langile greban zeudela-eta ezin zutela afaririk eman.

4. Testuaren arabera, zergatik ezin zuten afaririk eman?

- a) Immigrazio-politikak zirela-eta, langileek erabaki zutelako lanera ez joatea seguru egoteko.
- b) Migratzaileak kontratatzeko baimenik ez zeukatelako.
- c) Langile kanpotar gehienak kanporatuak izan zirenez, langile falta zutelako.

5. Zein da testuaren azken ondorioa edo tesi nagusia?

- a) AEBko aireportuetan zerbitzua kaskarra dela uda-garaian.
- b) Immigrazioak gizartearen ongizatean duen garrantzia kritikatzeko.
- c) Agintarien erabakiek norbanakoen egunerokoan duten eragina nabarmentzeko.

Erantzun zuzenak 7. orrialdean daude.

Entzun ondoren

3. Erreparatu

TALDEAN

Elkartu hiruko taldeetan; erreparatu beheko esaldiei, eta erantzun galderei.

chase-clark-T69h1_YfR-w-unsplash

1. " ... bezeroak barran eser**ita** kirola ikusten telebistan, tipo horretako bat"
2. "... jatetxe barrura begiratu eta ez baitzen ikusten bet**eta**..."
3. "... mahai asko zeuden huts**ik**..."

1. Zuen ustez, zer adierazten dute azpimarratutako atzizkiek? Ekintza bat, ezaugarri bat, egoera bat, modu bat...

2. Iruditzen zaizue hirurek gauza bera adierazteko balio dutela? Zergatik?

3. Beste atzizkirik ezagutzen al duzu antzerako zerbait adierazteko balio dezakeena?

Talde handian, komentatu jasotakoak. Erantzun zuzenak 7. orrialdean daude.

4. Gramatika-detektibeak

TALDEAN

Elkartu hiruko taldeetan, erreparatu esaldiei, eta hautatu erantzun zuzena.

1. Hauetako zein esaldik adierazten du modua?

- a) Josuk txostena bukatuta dagoela esateko deitu du.
- b) Han gertatukoa ikusirik, adituei deitu zien.
- c) Kideei kasu eginez ikasiko duzu.

2. Zein dira zuzenak modua adierazteko?

- a) Ibiliz igoko zara tontorrera.
- b) Ibilian-ibilian igoko zara tontorrera.
- c) Ibilita igoko zara tontorrera.

3. Zein dira gramatikalki zuzenak?

- a) Hor goiko liburua gorria da.
- b) Mikel eta Kepa izugarri nekatutak etorri dira.
- c) Herri horietan gertatutakoa oso tristea da.
- d) Haurrak seko aspertuta atera dira zinematik.

4. Zein dira gramatikalki zuzenak?

- a) Autoa gorria da.
- b) Auto hauek gorriak dira.
- c) Haurrak eskua gorrituta ekarri du.
- d) Haurrak eskuak gorrituta ekarri ditu.
- e) Hurrek eskuak gorritutak ekarri ditu.

Erantzun zuzenak 7. orrialdean daude, horiek aztertuta atera ondorioak; idatzi horiek hemen. Zerbait argi geratu ez bazaizue, 5. orrialdeko gramatika-azalpena irakur dezakezue.

Taldean zaudetela, eta ikasitakoa aintzat hartuta, berreskuratu lehen ariketan, foroan, idatzitako iruzkinak, eta beharrezkoa bada zuzendu akatsak.

Irakasleak emango dizue feedbacka.

PARTIZIPIOA ADBERBIO GISA

Zer da partizipioa?

Bada, bi elementuz osatutako aditzetan (etorri da) aditz nagusia da partizipioa (etorri), inolako atzizki edo aspektu-markarik gabea (-tzen, -ko / -go... eta halakorik gabe).

Partizipioak **adberbio gisa funtziona dezake zenbait atzizki hartuta**. Lau dira adberbioaren funtzioa betetzen duten partizipioak:

1. **-TA/-DA:** ikusiTA, apurtuTA, esanDA, eginDA...

Ekintza burutuak adierazten ditu, eta askotan denborazko balioa izaten du.

- *Film hori ikusita daukat.*
- *Zer egiten duzu hemen sartuta? Aspertuta nago.*

2. **-(r)IK:** ikusiRIK, apurtuRIK, esaNiK, egiNiK...

Ekintza burutuak zein burutugabeak adieraz ditzake, berezko esanahia burutua den arren. -TA atzizkia gehituta erabiltzen den antzera erabiltzen da hau ere.

- *Zer egiten duzu hemen sarturik? Asperturik nago.*
- *Hori entzutean harritutik geratu dira.*

Zenbait kasutan, partizipioaren ordezt (aditz nagusiaren ordezt) adjektiboarekin sortzen da adberbioa:

- *Umea gaixoRIK dago.*
- *Botila horiek hutsIK daude.*

3. **-(e)Z:** ikusiZ, apurtuZ, esanEZ, eginEZ...

Aditz nagusiari (edo partizipioari) instrumentala gehituz sortzen da, eta bi aldaera ditu; batzuetan mugagabea erabiltzen da, eta besteetan singularra:

- *Ikusiz asko ikasten da.*
- *Ikusiaz asko ikasten da.*

Zenbait kasutan, partizipioaren ordezt (aditz nagusiaren ordezt) izen batekin sortzen da adberbioa:

- *BarreZ hasi eta negarreZ bukatu zuen.*

4. **-(e)AN:** ibiliAN, egoneAN, jakinEAN...

Adberbio hau eratzen da aditz nagusiari (partizipioari) *non* kasua erantsita. Honek aurreko hirurek baino erabilera mugatuagoa du:

- *JakineAN egon zaitezten deitu dizuet.*
- *IbiliAN-ibiliAN, tontorreraino heldu ginen.*

Izenaren gainean ere eratzen da askotan:

- *Zertan ari zatere? LaneAN.*

Denak adberbioak izanik, aldagaitzak dira; hau da, ezin dira deklinatu eta forma bera izango dute singularrean zein pluralean, adibidez:

Singularrean: Haurra nekatuTA dago.

Pluralean: Haurrak nekatuTA daude.

*nekatuTAK (OKERRA).

BAKARKA

5. Kexa

Ariketa hau etxean egin dezakezu. Irakurri testuingurua, egin gidoia, eta idatzi kexa-gutuna udalera. Saiatu erabiltzen modua adierazteko baliabideak (jardueran aztertuak).

Digitalizazio behartua udaletxean

Adimen artifizialak sortutako irudia

TESTUINGURUA

Herriko aldizkarian irakurri berri duzu **udalak iragarri duela aurrez aurreko arreta-zerbitzua ematen duen bulegoa itxi egingo duela datorren hilabetean**. Hemendik aurrera, errolda-agiriak eskatzeko, laguntzak bideratzeko eta edozein kexa zein eskaera egiteko, udal-aplikazioa erabili beharko da derrigorrez.

Auzoko elkartean bildu zarete, eta **erabaki** **duzue** **alkateari kexa-gutuna idaztea (200 hitz ingurukoa)**. Bertan azaldu zein den egoera, herritarrak (batez ere, adinekoak) nola sentitzen diren eta zer eragozpen dituzten tramiteak egiteko, zein izan daitezkeen ondorioak, etab.; eta proposatu konponbideren bat.

GIDOI-PROPOSAMENA

1. **Agurtu eta azaldu helburua:** nor zaren eta gutuna zergatik idazten duzun azaldu.
2. **Deskribatu egoera:** nola daude herritarrak?, nola sentitzen dira adinekoak?, zein arazo sortu dira?
3. **Ondorioak:** zer gertatuko da jendeak ezin badu aplikazioa erabili?
4. **Eskera/Konponbidea:** eskatu bulegoak zabalik mantentzeko...
5. **Agurra eta sinadura.**

Feedbacka irakasleak emango dizu.

ERANTZUNAK

2. Zer dio Kirmen Uribek?

1- b; 2- b; 3- b; 4- a; 5- c.

3. Erreparatu

1. Modua adierazten dute.

2. Bai, hirurek funtzio bera dute eta, gehienetan, parekoak dira, modu berean erabil daitezke.

4. Gramatika-detektibeak

1. a, b, c (hirurek)

2. a, b, c (hirurak)

3. a, c, d

4. a, b, c, d

TRANSKRIPZIOA

Denon bizitza.

JFK aireportura goiz iritsi ginen, kontrol guztiak garaiz igarotzeko. Uda-bezperetan bidaiari-andana bildu bazen bertara, eta ilarak luzeak ziren. Kontroletik pasa eta gero, halako batean, konturatu ginen artean pare bat ordu genituela Atlantikoa zeharkatuko zuen hegazkina hartu orduko. Jatetxe batean eseri, eta zerbait afaltzea otu zitzaigun. Batean eta bestean begiratu ondoren, amerikar itxurako batera bildu ginen azkenean. Badakizue: garagardoak, hanburgesa, patatak eta horrelako litxarkeriak (litxarreriak) eskaintzen dituzten horietako bat. Bezeroak, barran eserita, kirola ikusten telebistetan...; tipo horretakoa. Baina tabernara sartzeko ere ilara luzea zegoela konturatu ginen. Arraroa zen, jatetxe barrura begiratu eta ez baitzen ikusten beteta. Mahai asko zeuden hutsik. Halako batean, zerbitzari bat aurreratu zitzaigun ilarara: “Ez bota niri errurik, Trump presidenteari eskatu kontuak. Mahaiak libre daude, baina ez daukagu nahikoa langile haiek zerbitzatzeko, ezta sukaldean lan egiteko ere. Eta horregatik, itxaron egin beharko duzue”. “Migratzailerik gabe ez dago afaririk ere”, bota zigun haserre. “Trumpi esan”. Nonbait, langileek ez zuten handik agertu nahi, deportazioen beldur; nahiago zuten lanik ez egin, kanporatuak izatea (izan) baino. Erabaki politikoez aldatu egiten dute bizitza, denon bizitza.

HIZTEGI LAGUNGARRIA

Garaiz igarotzeko. Goiz pasatzeko, berandu egin baino lehen.

Bidaiari-andana. bidaiari-talde handi bat.

Artean pare bat ordu genituela. Pare bat ordu falta zirela. *Oraindiken* pareko, baina lehenaldiko kontuekin erabiltzen da.

Zerbait afaltzea otu zitzaigun. Zerbait afaltzea bururatu zitzaigun.